(Nro. 70.)

# GAZETA LWOWSKA.

W Poniedziałek Nro. 36. 27. Marca 1820.

## Wiadomości zagraniczne.

### Brazyliia i Portugaliia.

Wiadomości z Rio-Janeiro z d. 22. Grudnia donoszą o odkryciu spisku przez Jenerała Portugalskiego Lecor w Montevideo. W mieście tem znayduię znaczna liczba Officerów Hiszpańskich, którzy różnemi czasy uszli z Bouenos-Ayres gdzie zostawali w niewoli. Officerowie ci ułożyli plan opanowania miasta z Hiszpanami Europeyskiemi będącymi w Montevideo, których iest do 1500; zgromadzili sobie taiemnie broń, i wszystko mieli w gotowości, ażeby za ukazaniem się flotty oczekiwaney z Europy powstać przeciwko Portugalczykom i Kraiowcom Hiszpanom, zamiar ich został odkryty. — Jenerał Lecor kazał w nocy na d. 20. Listopada aresztować 150 znacznieyszych Officerów, i posłał ich do Rio-Janeiro, innych zaś rozbroił.

### Hiszpaniia.

Gazeta Francyi zawiera z Algesiras wiadomości, datowane z d. 10. Lutego iak następnie:

Dnia 31. z. m. wieczorem o godzinie 4. przybyło tu niespodziewanie 2500 ludzi woyska rokoszanów pod dowództwem Don Raphael Riego. Korpus ten mienił się bydź pierwszą dywizyią woyska Narodowego, po przybyciu tego, posłano natychmiast do drukarni kompaniię; otworzono kolbami drzwi i nakazano drukować rozkazy dzienne i odezwy; odchodzącey poczcie odebrano wszystkie urzędowe listy; zostawiono tylko prywatne. Poczem wzięli 15 koni, nakazali wydadź sobie wszystkie pieniądze będące w publiczney kassie i żądali 55000 realów od Municypalności, która winna była tę summę za sól skarbowi, naybogatsi mieszkańcy zmuszeni byli założyć tę summę, niewolników wypuszczono, zwołano Junty w każdey Parafii dla wybrania Deputowanych do powszechney Junty i ustanowiono Alkadów konstytucyinych.

Dnia 5. Lutego ogłoszono Konstytucyię Stanów (*Cortes*); d. 6. Alkadowie konstytucyyni równie iak Municypalność, złożyli na dochowanie konstytucyi przysięgę, wyszedł oraz rozkaz dzienny, aby każdy bez wyiątku założył kokardę czerwono zieloną iaką nosi woysko Narodowe i by wszyscy zdolni do noszenia broni od 18 do 32 roku udali się do obozu Gibraltarskiego zacnych obywateli." Inne obwieszczenia dozwalaią wprowadzenia zagranicznych towarów bawełnianych za opłatą 12 procentu; podatek na tabakę nałożony zmnieyszaią od funta na 1 real, przyrzekaią zmnieyszenie we wszystkich podatkach i tym podobne czynią mamiące obietnice.

Powstańcy, teyże samey nocy po przybyciu swoiem, nakazali dla siebie 1500 racyi chleba a na przyszłe dni racyi 3000 i dla tyleż ludzi zalecili mieć w pogotowiu mięso, wodkę, wino i ryż.

Dnia 7. Lutego rano wyszedł ten korpus. Urzędnicy Królewscy zaięli znowu swe mieysca, nakazana żywność dla woyska powstańców oceniona do 50,000 realów, 45,000 zabrali w kassie zdrowia Junty, 30,000 w cłowey, przytem znaczne zapasy towarów skonfiskowanych; 55,000 realów iak się wyżey namieniło wycisnęli z Municypalności. Oprócz tego wzięto od kupca Morillo 10,000 Miciano 1000 i od zarządu dochodów publicznych 10,000 ciężkich piastrów, ogółem mieli zabrać 30,000 piastrów, podobnego losu doznały wszystkie zapasy amunicyi będące w mieście.

Urzędnicy woyskowi opuścili miasto za zbliżeniem się powstanców.

Oddział ten woyska nabawił zapewnie bojaźnią i Malagę. Znaleziono buntownicze odezwy poprzylepiane po rogach ulic miasta grożące śmiercią temu, ktoby ie oderwał. Jeneralny Gubernator Caro wydał z tego powodu na d. 10. Lutego odezwę, w tey óstrzega on obywateli od tych burzycieli, którzy iak tego dowiedli w Algiesiras, iedynie dla tego wyszli, ażeby rabowali spokoynych obywateli. (Podług wiadomości odebranych dnia wczoray-

)(

szego z Madrytu, powstańcy ci przybyli potem wkrótce do Malagi, lecz i ztamtąd wyruszyli, ponieważ nie ziednali sobie przychylności mieszkańców, ani mieli dosyć siły, ażeby się oprzeć mogli.)

Dziennik Frankfórtski zawiera list datowany z Kadyxu z d. 15. Lutego, który chociaż nic nie donosi nowego, posłużyć iednak może do potwierdzenia tego cośmy iuż donieśli w Numerze 69/35 gazety naszey; list ów iest następuiącey treści: „Od czasu iak woysko powstańców zaięło wyspę Leon oddaloną z tąd mil dwie, po zabraniu i aresztowaniu Jenerałów nic ważnego nie zaszło, wyiąwszy, iż kilka razy uderzyli bezowocnie na naymocnieysze mieysca naszey twierdzy położone o pół mile na międzymorzu. Co dziennie prawie bywaią utarczki lecz mało znaczące. Wiadomości z głębi kraiu są ciągle zaspokaiaiące, ponieważ zaś woysko Królewskie na przeciwko stoiące iest mocne, spodziewam się przeto prędkiego końca tego niezbawiennego rozdwoienia.

Podług z listów z Barcellony z d. 19. Lutego chciano się do rozumiewać, iż kapry południowo Amerykańskich powstańców, są w związku z rokoszanami będącemi koło Kadyxu.

Gubernator Gibraltaru przedsiewziął środki, aby nikt z cudzoziemców bez wyraźnego pozwolenia nie przybywał do twierdzy. Że członki stanów (Cortes) znayduią się na wyspie (Isla) listy Kadyxeńskie temu zaprzeczaią. Siła morska rokoszan składa się z okrętu 64 działowego, iedney fregaty, dwóch korwet i oddziału statków kanonierskich.

Gazety Paryzkie z d. 4. Marca potwierdzaią przybycie do Nawarry Jenerała Francisco Expoz de Mina, stryia wskazanego na śmierć młodego Miny w Mexyku. W towarzystwie swoiego Adjutanta Echeviria stanął z Paryża w Bayonnie w 80 godzinach, do Nawarry przybył on pod cudzem nazwiskiem.

Gazety ostatnie Dworskie Madryckie, zawieraią z Kadyxu obszerny artykuł z d. 8. Lutego, względem badań uczniów tameczney szkoły bandlowey.

Monitor z dnia 6. Marca donosi, że ostatnie listy z Kadyxu są z d. 18, Lutego. Niedawno udzielone wiadomości donosiły, że Podpołkownik Riego po cofnieniu się z Vexar udać się miał w góry Ronda „Od tego czasu donosi korrespondent Monitora, różne biegaią wieści o powodzeniu tegoż Officera. Jedni twierdzą, iż żołnierze będący pod iego sprawą opuścili go, drudzy że zbiegł do Gibraltaru, inni ieszcze, że zebrał większą ieszcze liczbę powstańców i ciągnie ku Grenadzie. Nakoniec dnia dzisieyszego (18. Lutego) widziałem list z Gibraltaru od człowieka wiary godnego datowany pod d. 14. Lutego, który donosi, że Riego powrócił znowu do Algesiras i że wszystkie ustanowione władze schroniły się do Gibraltaru. Inny zaś list z Gibraltaru z d. 15. Lutego zapewnia, iż Riego dnia tegoż wyruszył do Malagi.“

Wiadomości te, wyraża daley Monitor potwierdzaią ostatnie, którychesmy udzielili; listy bowiem z Madrytu donosiły o pismach urzędowych Jenerała O'Donnel z Malagi z d. 20. Lutego, i namieniały o zaszłych między temże Jenerałem i Riego trzech potyczkach. Korrespondent nasz Kadyxeński nie mógł nam donieść o ich skutku, ponieważ przeszły list datowany iest dnia 15. a dzisieyszy dnia 18. Lutego. Korrespondent nasz dodaie, że woysko Jenerała Freyre stoi ieszcze w tymże samem stanowisku, wyiąwszy, iż pierwsza dywizyia będąca pod rozkazami Jenerała Cruz i druga, która koczowała przy Puerto Real zostały ściągnięte i wysłane do Chiclana.

Z Pułku Soria wyruszyło 3 do 400 ludzi do Puerto Santa Maria; zastąpił ie batalion milicyi z Ecija.

Gazety Angielskie donoszą, iż od 25. Stycznia, wychodzi w San Fernando na wyspie Leon Gazeta powstańców pod tytułem: „Gazeta patryotyczna woyska Narodowego“, pomiędzy Redaktorami teyże znaydować się ma synowiec Admirała flotty Don Antonio Alcala Galiano. Pierwszy Numer zawiera długi artykuł obrony przedsięwzięcia powstańsów, drugi zaymuie obszerne zdanie sprawy z zaszłych dotychczas wypadków. Mimo tey gazety, wyszły na wyspie Leon adresy do Króla, do Ludu Hiszpańskiego, do woyska lądowego, morskiego, milicyi, równie iak i odpowiedź na list pasterski Biskupa Kadyxeńskiego. Wszystkie te akta podpisane są przez Quiroga. Riego wydał w Algesiras na d. 29. Stycznia odezwę, uwalniaiącą miasta te od podatków, które przyymą konstytucyię dopóty, dopóki podatki te nie będą przyięte od Narodu w sposobie prawnym. Też odezwa, zmnieysza cło wchodowe od zagranicznych towarów na 12 procent, znosi monopolium tabaki i wywóz i przywóz żywności uwalnia od opłaty.

Gazety Angielskie zawieraią także o poruszeniu Ludu, które zayść miało w mieście

Ameriia i obeymnią wiadomość z Madrytu, datowaną pod d. 15. Lutego, że Hrabia O'Donnel i Hrabia Abisbal są aresztowani i posłani do Catalonii.

Gazety Francuzkie wyrażaią: Jenerał Mina podczas pobytu swoiego w Bajonnie poznany został od postylliona. Kommissarz Policyi znaydował się własnie pod tenczas w domu gościnnym gdzie Mina śniadał; podczas, gdy tenże Kommissarz przeglądał paszport Jenerała, wyszedł tenże z pokoiu bez kapelusza, Kommissarz na próżno iuż czekał iego powrótu. Dnia następuiącego odebrał Kommissarz ten, list od Miny z Hiszpanii, w którym mu poleca zostawiony przez siebie tłómaczek i w nim 4000 Zł. Wszyscy wychodzcy Hiszpańscy znayduiący się we Francyi mieli pospieszyć do granic dla złączenia się z Miną.

## Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Aresztowanie osób uwikłanych w ostatni spisek trwa ciągle. Właściciel stayni, w którey zgromadzali się sprzysiężeni, uwolniony początkowo po krótkiem badaniu, uwięziony znowu na nowo, ponieważ widywany był często z Davidsonem iednym z związkowych w towarzystwie; uwięziona została także właścicielka domu gdzie schwytano Thistlewoods, albowiem zamknęła go i ociągała się z daniem klucza. Tymczasem zapewnia Thistlewood, iż nie wiedziała o spisku, i to iest ostatnie oświadczenie tego upartego człowieka, które zaledwie wyznał.

Kuryier zapewnia, iż Thistlewood widziany był prawie przed trzema tygodniami blisko Glasgowa. Jeżeli to iest prawda, to przedsięwzięte uwięzienia niedawno w tem mieście, podadzą nowe obiaśnienia względem rozgałęzienia owego spisku po Prowincyiach. Preston Radykalista szewc oskarżony o wspólnictwo spisku aresztowany został na d. 29go.

Sir Francis Burdett, wydał odezwę do wyborców Westminsterskich, w którey oskarza swego towarzysza P. Lamb iako oziębłego przyiaciela reformy Parlamentu i pomimo szacunku dla iego osobistego charakteru, uznaie go bydź niezdolnym do zastąpienia tak gorliwych Reformatorów w Parlamencie. Wzywa ón tych wyborców, aby głosowali za P. Johnem Cam Hobhouse wypuszczonym niedawno z więzienia Newgatskiego, w którym siedział z powodu znanego pisemka ulotnego pobudzaiącego Lud, aby Członków Parlamentu uiął za barki i wytrącił z sali Zgromadzenia. — Z resztą odezwa ta iest nie zmiernie długą napełniona textami z Szakespera i innych poetów Angielskich.

## Francyia.

Podczas rozpraw zaszłych w Izbie Parów, z powodu wprowadzenia na nowo czasowey cenzury, na gazety i pisma peryiodyczne treści polityczney, oświadczył ieden z Parów (Hrabia Saint Roman): iż iego zdanie względem wolności prassy nie może bydź wątpliwe. Od dawnego czasu zwracał ón uwagę na niebezpieczeństwo tey wolności i chciał, by iey mieysce ku szczęściu Francyi zajęła moc, milczenie i spokoyność. Milczenie (mówi ón) byłoby nadewszystko naystosownieysze w naszem położeniu politycznem. Żywe rozprawy nadaiąc namiętności nową moc i zaciemniaiąc rozum przeszkadzaią do wynalezienia prawdy. Nie na łonie miast, nie wśród zaburzenia Ludu obierali sobie mieysce prawodawcy starożytności. Chronili się oni na góry, w pustynie; tamto miewali swoie natchnienia i przygotowywali te prawa, które uwieczniły byt ich Ludów. Naszemu to wiekowi zostawiono, abyśmy w mnóstwie głupców widzieli Sędziów wydaiących we wszystkim wyroki sprawiedliwości, tłómaczów prawdy i dostrzegaiących woli naywyższego Rządcy." — Inny znowu Par (Margrabia Clermont-Tonere starał się wyłożyć owe częste twierdzenie, (że środki ostrożności względem nadużycia wolności druku uchylone są przez konstytucyie) i przeciwnie przywiódł text ten, w którym wyraźnie przepisano, że takowe środki obeymuie artykuł 8 konstytucyi, mowąc o prawach, które wstrzymuią nadużycie prassy (*reprimer les abus de cette liberte*)... Co się zaś do tycze obawy, iż przez Cenzurę tamuią się postępy oświęcenia, mniema zacny Par, że pomnożenie spokoyności dla Ludów, nagrodzi nieiaki ubytek oświecenia.

## Rossyia.

Z powodu widocznego niedostatku zdolnych nauczycieli niższey klassy Ludu, Kawaler Sergey Semenowicz Uwarów, Prezes C. K. Cesarskiey Akademii umiętności, przełożył teyże proiekt względem utworzenia drugiego oddziału wyższego instytutu pedagogicznego w St. Petersburgu, który proiekt na d. 25. Października i 6. Listop. 1817, nayłaskawiey został zatwierdzony. Ażeby planu ten pożyteczny przyprowadzić do skutku, potrzeba było oczekiwać przybycia czterech uczniów, którzy podług wyboru Kuratora Petersburgskiego obwodu, naukowego wysłani byli na koszt Rządu do nayoświeceńszych Państw Europeyskich, w celu uczenia się w naylepszych instytutach pe-

dagogicznych, naynowszego sposobu wychowania młodzieży, by takowy zastosowali do ducha Ludu, zwyczaiów i różnych mieyscowych okoliczności obszernego Rossyiskiego Państwa. Za powrotem tychże uczniow i po zaprowadzeniu należytego porządku iako i po przyięciu potrzebney liczby wychowańców, instytut ten naukowy będący przy Cesarskim Uniwersytecie Petersburgskim, pod bezpośredniem zarządem Kuratora Petersburgskiego obwodu nauk otworzony został w obecności Ministra Religii, Arcybiskupa Filareta na d. 14/26. Stycznia b. r.

---

W Gubernii Pskowskiey zdarzył się następuiący wypadek: Jerzy von Kurs odstawny Porucznik, po otrzymanem uwolnieniu, przybył do domu swey matki (Karoliny po drugim mężu Tyzenhauzowey, tytularney Sowietnikowey). Zapomniawszy na obowiązki od dziecięcia rodzicom należne, niebaczny na upominania matki, różne czynił zgorszenia i nieprzyzwoitości; nareszcie posunął zuchwałość do tego, że się na matkę targnął, uderzył ią, i obalił na ziemię, zagrażaiąc nawet i życie. Kochaiąca dzieci matka, spodziewaiąca się poprawy syna, taiła z początku tę zgrozę; zepsuty nie uczuł dobroci iey, nie przestał znieważać ią słowy i uczynkiem, aż nakonieć zniecierpliwiona, zaniosła skargę do Rządu Pskowskiego. Chociąż podług ustaw kraiowych, a szczególniey *Ułożeniia* rozdziału XXII. punktu 5, dostateczne iest samo oskarżenie rodzicielskie, bez śledzenia uczynku, Rząd iednak zesłał śledztwo w osobie Sprawnika. Jerzy von Kurs podczas wywodu słownego nie wstrzymał się od słow obraźliwych, co widząc Urzędnik zesłany, dla zabezpieczenia matki, wziął od wspomnionego Jerzego von Kurs zapewnienie na pismie, iż ten opuści dom matki i nie powróci, póki Sąd w tey mierze nie postanowi. Niedosyć na tem, nowe ziawiaią się bezprawia: drugi syn z pierwszego związku Antoni von Kurs, służący w półku Biełozierskim pieszym, przyieżdża za pozwoleniem do domu, łączy się z bratem starszym Jerzym; i tak oba wiodą życie rozpustne i zgrozne, trwonią maiątek i odgrażaią się matce rozgami; starszy dopuszcza się tey zbrodni biię matkę i siostry. — Tak otoczona niebezpieczeństwy nieszczęśliwa matka, szuka przytułku i obrony wraz z corkami, iedzie do Pskowa, skarży sie w Sądzie niższym Sprawnik, wspólnie z Marszałkiem Szlacheckim Powiatowym, nowe nakazuią śledztwo; świadectwo lekarzy okazuie znaki bicia na ciele matki i córek. Synowie wezwani i w tenczas nie okazali posłuszeństwa, lecz przeciwnie obwinili matkę, o przywłaszczenie sobie maiątku. Takowe postępowanie znagla Tyzenhauzowę, do wyrzeknienia się niegodnych synów w prośbie podaney do Sądu w którey prosi o wykonanie prawa, podług całey surowości, ustawy *Ułożeniia* w rozdziale XXII. w punkcie 4. — Sąd sumienny nie zważa na żądanie skrzywdzoney matki, trzyma się mylnie rozporządzenia *Uczereżdeniia* artykułu 400, dla sprawowania Rządu Guberskiego wydanego, zostosowanego iedynie tylko do postępowania w sprawach. Sąd ten przystępnie do pogodzenia synów z matką, lecz ta tego niechce uczynić. Sąd nie pełni powinności swoiey podług brzmienia praw, uważa prośbę synow za samą onych skruchę, odważa się nawet na usprawiedliwienie synów, w powodach do rozwiązania sprawy przywieść, że popełniane bezprawia, czynione były wstanie nietrzeźwości; nadto Sąd ten przytacza artykuł 391 rozporządzenia *Uczereżdaniia*, wydanego dla zarządu Gubernialnego, stosuiącego się iedynie do dzieci nieposłusznych — Całą tę sprawę dostawszy Senat, i rozpatrzywszy się w rzeczy, maiąc na uwadzę prawa *Ułożeniia* rozdziała XXII. punkta 4, 5 i 6; ustawy policyyney artykuł 41, i przywileiu Szlacheckiego 6; niemniey wydany iuż poprzedniczo w takimże wypadku Jego Ces. Mć. ukaz Gubernatorowi cywilnemu Ekatarynosławskiemu zawieraiący „gdy oskarzone są dzieci, żadne śledztwo mieysca mieć nie może; albowiem przezto znieważa się prawo rodziców, maiących zawszę moc ukarania swoich dzieci", wskazał Jerzego von Kurs na utratę Szlachectwa i służbę prostego żołnierza, wrazie nie zdatności na zaludnienie (*posilenije*) do Syberyi. Względem Antoniego von Kurs iego brata, zostawił ukaranie Władzy woyskowey iako oney podlegaiącego. Gdy zaś mnogie wskazały doświadczenia, że podobne wypadki nieraz iuż przychodziły pod rozpoznanie Senatu, nakazał zatem, tak ten wyrok z całą sprawą, iako też wspomniony, ukaz Jego Ces. Mości, ogłosić drukiem całemu Narodowi dla przykładu. Cesarz wyrok Senatu na Radzie Państwa własną ręką zatwierdził a ukaz Jego Ces. Mości wydany w tey mierze Senatowi Rządzącemu, wystawuiący opis całego uczynku, umieszczony iest wraz z zatwierdzeniem Cesarskim, w gazecie Petersburgskiey Senackiey z dn. 14. Lutego r. b.

---

Redakcyia F. Krattera. — Drukiem J. Pillera.